

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060308

DOM
2018-11-06
Stockholm

Mål nr
P 1874-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-02-02 i mål nr P 6354-17, se bilaga A

PARTER

Klagande
PB

Motparter

1. Balcona AB

2. Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun
Box 8314
104 20 Stockholm

SAKEN

Beslut om bygglov för balkonger på fastigheten X i Stockholms kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen Stadsbyggnadsnämndens i Stockholms kommun beslut den 18 maj 2017 att meddela bygglov för balkonger på fastigheten X i Stockholms kommun och avslår ansökan om bygglov.

Dok.Id 1424087

Postadress Box 2290 103 17 Stockholm	Besöksadress Birger Jarls Torg 16	Telefon 08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	Telefax 08-561 675 59	Expeditionstid måndag – fredag 09:00–16:30
---	---	--	---------------------------------	---

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

PB har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen med ändring av mark- och miljödomstolens dom ska avslå ansökan om bygglov.

Stadsbyggnadsnämnden (nämnden) och **Balcona AB** (bolaget) har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

PB har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. Bebyggelsen på Ladugårdsgärdet är genialt konstruerad. Ljusspelet genom gårdar och hus är anpassade till varandras plana ytor, vinklar och vrår. Ljusinsläppet varierar ständigt och gör att området lever upp på ett fantastiskt sätt. I miljöprogrammet "Gärdets tidiga funktionalism" från Stockholms stadsbyggnadskontor och stadsmuseum 1990 anges bl.a. att balkongernas läge om möjligt ska åstadkomma optimalt ljusinsläpp till vardagsrummen och att grannbalkonger inte ska skymma. Det är fel att frångå detta och minska ljusinsläppet genom stora balkongbyggen. De bor i ett kulturarv som måste bevaras för kommande generationer.

Bolaget har till stöd för sin talan bifogat ett yttrande från Bergstrands Arkitektkontor AB, vari anförs bl.a. följande. Föreslagna balkonger är utformade med ett djup om 1 200 mm och en bredd på 3 900 mm och placeras centrerat över två fönsteraxlar. De bedöms acceptabla för den aktuella gårdsfasaden under förutsättning att de inte i djupled överstiger djupet på befintliga hörnbalkonger och kungsbalkong på fastigheten. Liknande djup förekommer även på balkonger på de två grannfastigheterna A och B. Balkongerna ska uppföras lika befintliga balkonger beträffande utformning, kulör och materialval. Samtliga balkonger ska uppföras för att en bra helhetsverkan ska bibehållas samt att kraven på varsamhet ska anses uppfyllda.

Nämnden har vidhållit den bedömning som kom till uttryck i bygglovsbeslutet och betonat att de nya balkongerna kommer att utföras med samma balkongdjup som de befintliga hörnbalkongerna.

REMISSYTTRANDE I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Stadsmuseet i Stockholm har i remissyttrande till Mark-och miljööverdomstolen anfört i huvudsak följande. År 1929 utlystes en stadsplanetävling för Ladugårdsgärdet. Arkitekt AS vann tävlingen och efter viss omarbetning fastställdes planen 1931. Gärdet byggdes ut under snabb takt och nedre delen av planområdet stod klart 1937. De nya idealen med ljus och luft påverkade volymgrupperingarna som blev friare än den traditionella stenstadens slutna kvarter. Flertalet lägenheter försågs med balkong. Jämfört med 1920-tales arkitektur, där balkongerna huvudsakligen användes som enstaka inslag i fasadkompositionen, fick balkongerna på 1930-talet genom sin mångfald en ny och viktig del av fasadarkitekturen. Balkongerna utformades med stor omsorg och medvetenhet beträffande såväl placering som detaljutformning. Balkongerna på Gärdet placerades ofta i anslutning till utskjutande fasadpartier eller vid hörn. Där det var möjligt förlades balkongerna sidförskjutna i förhållande till exempelvis vardagsrumsfönster för att inte ovanförliggande balkonger skulle avskärma för mycket av det infallande dagsljuset. X uppfördes 1934 efter ritningar av AS, som även ritat intilliggande fastighet, Y. X har en medvetet utformad fasadkomposition med balkonger som flankerar fasaden. Genomgående har fönstrens utformning anpassats till planerade balkonger. I föreliggande förslag till nya balkonger har dessa placerats över två enkelfönsters bredd vilket strider mot husets arkitektoniska uppbyggnad. Vidare är de föreslagna balkongerna djupare än ursprungliga balkonger vilket ger fasaden ett splittrat uttryck som innebär en förvanskning av husets arkitektur och som även påverkar områdets karaktär på ett negativt sätt. Uppförande av nya balkonger medför även att ursprungliga fönster ändras till fönsterdörrar vilket bedöms som ett ovarsamt ingrepp. Föreslagna åtgärder anses ovarsamma och innebär en förvanskning av fastighetens kulturhistoriska värden. Åtgärderna avstyrks med hänvisning till 8 kap. 13, 14 och 17 §§ plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser

I 2 kap. 6 § första stycket 1 PBL anges bl.a. att i ärenden om bygglov ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av god helhetsverkan.

Av 8 kap. 13 § PBL framgår bl.a. att en byggnad eller ett bebyggelseområde som är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt inte får förvanskas.

Enligt 8 kap. 17 § PBL ska ändring av en byggnad utföras varsamt så att hänsyn tas till byggnadens karaktärsdrag och dess tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.

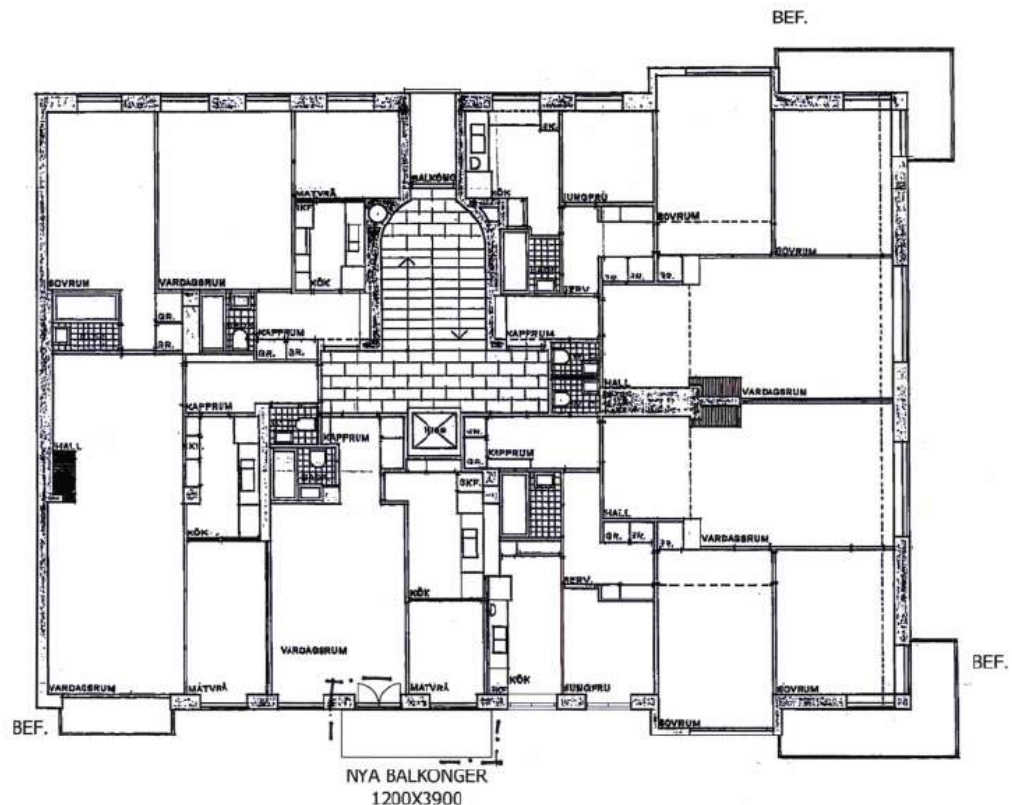
Mark- och miljööverdomstolens bedömning

De ansökta åtgärderna innebär att sex balkonger och sex parfönsterdörrar uppförs på byggnadens sydvästra fasad.

För fastigheten gäller en stadsplan fastställd år 1932, vilken enligt femte punkten i övergångsbestämmelserna till PBL gäller som detaljplan. Enligt planen ska området användas för bostadsändamål.

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i underinstansernas bedömning att de föreslagna åtgärderna inte strider mot gällande detaljplan från 1932. Det är dock ostridigt i målet att fastigheten Z är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt. Att åtgärderna inte strider mot detaljplanen är därför inte tillräckligt för att bygglov ska kunna ges.

Av Stadsmuseets yttrande framgår att det finns en genomgående tanke bakom byggnadernas placering och utformning på Ladugårdsgärdet. Ljus och luft var av avgörande betydelse vilket inte minst påverkade balkongernas gestaltning. Befintliga balkonger har placerats över hörnen invid burspråk samt i den västra flanken utanför ett indraget fönsterparti. Balkongerna över hörnen har ett djup av ca 1 200 mm, övriga sticker ut endast ca 700 mm från putsfasaden, se bild.

NORMALPLAN skala 1:100

De befintliga balkongerna på byggnaden på fastigheten Z har placerats så att infallande dagsljus inte ska avskärmas för mycket och fönstrens placering och utformning samverkar på ett tydligt och medvetet sätt med balkongerna. Av utredningen i nu aktuellt mål framgår att planerade balkonger kommer att vara mer utskjutande från fasaden än befintliga balkonger i motsvarande läge och att balkongerna ska placeras över två fönsters bredd och omvandla ett av fönstren till parfönsterdörrar. Åtgärderna kommer att menligt påverka byggnadens fasadkomposition. Enligt Mark- och miljööverdomstolens uppfattning skulle åtgärderna

medföra en förvanskning av byggnaden i strid mot förvanskningsförbudet i 8 kap. 13 § PBL och även strida mot varsamhetskraven i 2 kap. 6 § första stycket och 8 kap. 17 § PBL. Bostadsrättsföreningens (genom bolaget) intresse av att få ändra byggnaden så som anges i ansökan kan inte anses väga tyngre än det allmänna intresset av att skydda byggnaden mot förvanskning. Det är därmed inte oproportionerligt att avslå ansökan om bygglov i detta fall. Nämndens beslut ska därför upphävas och ansökan avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit f.d. hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, hovrättsråden Hans Nyman, referent, och Gösta Ihrfelt samt tekniska rådet Tommy Åström.

Föredragande har varit Liselotte Haraldsson.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-02-02
meddelad i
Nacka strand

Mål nr P 6354-17

PARTER

Klagande
PB

Ombud: Advokat C H

Motpart

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun
Box 8314
104 20 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut 2017-09-27 i ärende nr 40321-25867-2017,
se bilaga 1

SAKEN

Beslut om bygglov för balkonger på fastigheten X

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 523971

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

BAKGRUND

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommun (nämnden) beviljade den 18 maj 2017 bygglov för sex balkonger samt fönsterdörrar på fastigheten X i Stockholm (fastigheten). Beslutet överklagades av PB till Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen) som den 27 september 2017 avslog överklagandet.

PB har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

PB har yrkat att mark- och miljödomstolen upphäver underinstansernas beslut och avslår ansökan om bygglov för balkonger på flerbostadshuset på fastigheten.

Som grund för yrkandet har PB anfört i huvudsak följande. Fastigheten utgör en del av området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken som är den enda nationalstadsparken i Sverige och utpekad som riksintresse i 4 kap. 7 § miljöbalken. Fastigheten är grönklassad, vilket innebär att bebyggelsen är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Stockholms stadsbyggnadskontor har i samarbete med Stadsmuseet utarbetat ett miljöprogram med målet att bevara området särart och miljö. En byggnad av det här slaget får enligt 8 kap. 13 § plan- och bygglagen inte förvanskas. Rättspraxis, främst genom rättsfallen RÅ 1997 ref. 77 samt Mark- och miljööverdomstolens domar den 11 maj 2015 i mål P 11313-14, den 16 maj 2017 i mål P 9218-16 och den 19 oktober 2017 i mål P 784-17, talar för att underinstanserna beslut ska upphävas i det här fallet. De tilltänkta sex balkongerna och de nya fönsterdörrarna förvanskar byggnadens arkitektoniska uttryck och området som riksintresse och nationalstadspark. Balkongerna kommer att innebära ett minskat ljusinsläpp för PB m.fl. och innebär betydande olägenheter för dem. Det enskilda intresset att få bygga balkongerna väger inte tyngre än det allmänna intresset att skydda National-stadsparken och Gärdesstaden från förvanskning.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen delar länsstyrelsens bedömning. Vad PB anfört i sitt överklagande föranleder ingen annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 23 februari 2018. Prövningstillstånd krävs.

Peter Winge

Jonas T Sandelius

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Peter Winge och tekniska rådet Jonas T Sandelius.